

Маја Станковић

ПРЉАВА

Уредник
Зоран Колунџија

Маја Станковић

ПРЉАВА

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

Свака сличност са стварним именима је случајна.

Тања

У купатилу сам.
Стојим пред огледалом.
Зурим у девојку која личи на мене.
Да, личи, јер оно у шта управо гледам више нисам ја.
Тамнобраон коса беживотно пада низ леђа. Нема сјаја.
Тамнија је него што би требало да буде.
Усне су суве, испуцале, горња тања од доње. Искривљене у гримасу бола.
Очи доје чоколаде скривају страх, чежњу, разочарење, тугу... Превише туге за једно лице.
Лице бледо. Образи упали.
Смршала сам.
Смршали си, руга ми се девојка из огледала.
Издазим из купатила.
Тресак врата стана пара тишину.

1.

Пажљиво сам посматрала сваког ко би прошао крај мене и нестао у унутрашњости школе. Ту, пред улазним вратима гимназије, чекала сам њу. Наизглед стрпљиво, у маси ученика, тражила сам само *њено* лице.
Данима сам се колебала. Размишљала о томе да ли да је потражим. Покушавала да пронађем неки други начин. Али нисам имала избора. Ово је било једино решење.

Како су минути пролазили, губила сам наду да ће се појавити.

Можда је најустјила школу... Можда више не долази на часове, с обзиром на то да је крај школске године, одбацила сам ту мисао, надајући се да грешим.

И заиста – појавила се.

Ишла је сама, уздигнуте главе са благим осмехом задовољства. Њена коса обојена у плаво, била је покупљена у пунђу. У тесним фармеркама и мајици припијеној уз тело није могла да сакрије своју прелепо извајану фигуру. Верујем да то није ни желела.

Одједном је застала, отворила ташну, извукла цигарете и упаљач, па се немарно спустила на бетонски зид недалеко од мене.

Сада Тања! Ово је шренушак. Охрабрила сам себе и пошла ка њој.

„Здраво Сандра”, промрљала сам.

Била сам несигурна да ли ме је чула. Жамор ученика у пролазу био је заглушујући. Пожелела сам да поновим поздрав, али тада ме погледа својим плавим очима. У том погледу сам истовремено видела три ствари: чула ме је, препознала ме је и – изненађена је.

„Здраво Тања! Тања, је л’ тако?” Повукла је дим цигарете. „Како си? Откуд ти овде? Мислила сам да сам једино ја из целе генерације поновила разред.” Говорећи то, била је изненађујуће љубазна.

„Да, јесте, мислим... не знам да ли си једина која је поновила разред.” Тотално ме је збунила. Нисам очекивала овакав ток разговора.

Никада се нисмо дружиле. Провеле смо четири године под истим кровом, али у различитим одељењима. Када би-

смо се среле у ходнику или школском дворишту, Сандра би ме поздравила у пролазу – и то је било све. О њој сам знала само оно што се причало. А приче су говориле много. На основу тих прича, љубазност у њеном гласу била је последње што сам очекивала.

Охрабрила сам се и осмехнула, покушавајући да прикријем нервозу. „Хтела бих да разговарам са тобом.”

„Је ли?” Овог пута у њеном гласу није било љубазности. Само сарказам.

Погледала сам око себе и схватила да су све очи упрте у нас. Средњошколци су радознано застајали, шепатом коментарисали, одмахивали главом. Нервоза ми се стегла у стомаку.

„Можемо ли да се склонимо негде?”, питала сам постиђена.

„Ух... па добро. Хајде!” Устала је, бацила цигарету и кренула ка руду школског дворишта. Послушно сам пошла за њом, покушавајући да ухватим ритам њеног брзог хода.

У тишини смо стигле до парка поред школе. Сандра је села на прву слободну клупу, а ја поред ње.

„Да чујем? Шта желиш?”

„Овај...” Осетила сам како црвеним. „Чула сам да ти често идеш у Бујановац.”

„Стварно? То није тачно!” Подигла је обрву. „Ко ти је то рекао? Шта бих ја, забога, радила у Бујановац?”

„Не знам... можда сам погрешно чула.” Спустила сам поглед на сопствене руке, стегнуте у крилу.

„Све и да је тачно... зашто те то занима?”

„Ја... да... овај...” нисам знала како да завршим.

„Хајде, Тања. Буди директна. Немам све време овог света.”

„Желим да пођем са тобом”, рекла сам у једном даху.

Сандра ме одмерила од главе до пете. Поглед јој се зауставио на мојим старим патикама, изношеним фармеркама и избледелој црној мајици. „Схватам, потребне су ти крпице.”

„Не!”, скоро сам вриснула.

Проучавала ми је лице, као да покушава да докучи истину. „Не разумем.”

„Гладна сам.” Погледала сам је право у очи. „Не сећам се када сам се последњи пут поштено најела.” Признавши то, брзнула сам у плач.

Сандра је ћутала.

А ја сам плакала и плакала...

Туга се давно уселила у мене и пустила корене. Расла је, стезала ме, гушила, ломила. Често ме је терала на плач.

И ево, поново је успела.

Сузе су се низале. Једна је рађала две, две су рађале четири, четири су рађале осам... И могла бих овако плакати до краја живота.

Не знам колико је прошло. Не знам ни када сам престала.

Сандра је устала и пружила ми руку. „Хајде. Идемо.”

„Где?”

„Да те нахраним.” Насмејала се. „Не смем да дозволим да ти се вечерас манта.”

„Вечерас?” Стресла сам се из страха од непознатог.

2.

У центру града се налази огроман паркинг. Уз његову саму ивицу стоје поређана такси возила која возе искључиво на релацији Врање-Бујановац и Бујановац-Врање. Сандра је рекла да на том месту будем у десет увече.

Поглед на дисплеј мобилног потврдио је... стигла сам петнаест минута раније. Олакшање што не касним брзо је заменио осећај стида. Сопствена кожа ми постаде тесна док су се мисли ројиле: свака одлука носи последице – некад позитивне, некад негативне.

„Тања, твоја одлука ће имати врло, врло негативне последице”, шапатам прекоравам себе. „Донела си деструктивну одлуку.” Скривам се у мрачну страну паркинга.

Одустани, шапуће ми глас у глави. Одлучила си, не можеш сада да одустанеш. Немаш избора, јавља се други глас.

Тада видим Сандру. Окреће се око своје осе. Погледом ме тражи.

Други глас у мојој глави побеђује.

Изразим из мрака.

Прилазим Сандри.

„Стигла си”, њена констатација је звучала као питање, на шта сам ја само климнула главом. Погледала ме од главе до пете. „Тако сам и мислила”, изговорила је тихо као да не жели да је чујем.

Таман када сам хтела да питам шта није у реду, огласио се непознати баритон: „Идемо ли?”, упита висок и мршав мушкарац гледајући Сандру, а онда се загледа у мене.

Осетила сам како ми лице црвени и од стида сам пожелела да могу у земљу да пропаднем. За разлику од мене, Сандра је изгледала опуштено. Са осмехом на лицу је потврдила: „Да. Вечерас идемо само нас две.”

„Знаш да ме није брига”, хладно одврати мушкарац, оде пар метара даље и седе у стари, тегет *ford* залупивши вратима. Тада сам схватила да је тај мушкарац таксиста који ће нас возити у Бујановац.

Сандра ме повуче за руку. Оштар бол ми пресече утробу на трен, а онда као да корачам кроз маглу, пођох за њом.

Пре него што се сместила на место сувозача, бацила је велику ташну на задње седиште. Увукла сам се у ауто и села иза Сандре. Одмах сам осетила мучнину која је била изазвана ваздухом у ком се осећао мирис плина.

„Могу ли да отворим прозор?“, питала сам. „Морам.“

Таксиста се насмеја: „Отвори! Није законом забрањено!“ Покрену аутомобил.

Тихи звуци неке сетне песме су излазили из звучника, а ми смо ћутали све док нисмо изашли на ауто-пут и кренули на југ.

„Отвори ту ташну“, рече Сандра гледајући испред себе. „Понела сам ти неке крпице. Пресвуци се.“

„Шта? Да се пресвучем? Зашто?“, бунила сам се.

Покушала је да се окрене, али јој сигурносни појас није допустио. Ипак је успела да улови мој поглед. „Тамо где идемо, не пролазе фармерке, мајице и патике“, мирно рече. „Сада се пресвуци“, нареди и појача тон на радију.

Невољно сам отворила ташну и извадила све из ње. Направила сам гримасу када сам схватила да морам обући кратку хаљину и црвене ципеле на високој штикли. Намрштила сам се па се сагла и одвезала пертле. Изула сам патике па скинула чарапе и убацила у ташну. Осетила сам песак испод стопала. *Чисти и миришљава колица. Кладим се да таксиста има црно исјод ноктију.* Преврнула сам очима, па стегла зубе, откопчала фармерке и подигла карлицу. Ненавикнута на свлачење у таквим околностима, мучила сам се да се ослободим фармерки дуже него што ми је обично потребно. На крају сам некако успела. Када сам ухватила руб мајице погледала сам у таксисту. Он је немо возио, гледајући пред собом. Није га занимало шта ја радим. Колико ли је пута возио и враћао девојке које су са

истим циљем ишле у Бујановац? Очигледно – такав поглед има само неко ко је све већ видео.

Мој следећи задатак: обући хаљину, био је много лакши и зачас сам је имала на себи. Нисам волела да носим хаљине и то ме је љутило, али шта је – ту је, изгледа да ћу морати да их заволим.

За мање од пола сата стигли смо у Бујановац.

Улица којом смо пролазили била је осветљена уличним светиљкама. С обе стране низали су се бутици и продавнице. Таксиста тихо упита Сандру, а она само климну главом. Нисам чула шта је питао. Трудила сам се да не размишљам о ономе што ме чека. Било је лакше тако – иначе бих умрла од страха и пре него што стигнемо до одредишта. Због тога сам посматрала људе који су се кретали тротоаром и запажала детаље на њима: браон ципеле, мајица са натписом *love*, бела огромна ташна, наочари у ретро стилу, огрлица од зелених перли...

Када смо стигли на велику раскрсницу, таксиста је скренуо десно, па након пар минута поново скренуо, па поново и одједном смо се нашли на улазу у улицу која је била у потпуном мраку. Зауставио је ауто.

„Тања, узми ташну и изађи”, нареди ми Сандра.

Послушала сам је и изашла у мрак. Иако је било топло, моје тело обузе хладноћа. Сандра изађе и стаде крај мене, а таксиста поче да се удаљава, обасјавајући нас фаровима. Када смо се поново нашле у мраку, зграбила је ташну из моје руке.

„Скини грудњак и гаћице.”

„Молим? Не, Сандра, не могу! Молим те, немој то да тражиш од мене.”

„Побогу, девојко, уради како ти кажем!”

„Тражила си да обучем ову одвратну хаљину, послушала сам те. Чак сам обула и ове ципеле, али то што сада тражиш... не, не могу!”

„Уради како кажем.”

„Не могу!”

„Онда се врати кући и умри од глади!”

Дубоко сам удахнула. „У реду.” Окренула сам јој леђа и допустила да ми помогне. Откопчала је грудњак, а потом ми помогла да га се сасвим ослободим. Једном руком сам потражила ослонац и пронашла га на њеном рамену, док сам другом свлачила гаћице, а затим их заједно са грудњаком убацила у ташну.

Сандра извади телефон. „Стигле смо”, кратко је обавестила саговорника и одмах прекинула везу. „Хајде, идемо!”

С муком сам ходала у ципелама на високој штикли, а и биле су за број веће, што ми је уз мрак додатно отежавало ход. Зачудо, Сандра је имала стрпљење. Деловала је хладнокрвно и сигурно, као да јој је ово сасвим уобичајено, док сам се ја осећала као изгубљена девојчица бачена у сурову стварност.

Нисам знала где ме води, колико ћемо пешачити, нити како ће се завршити ноћ... ништа нисам знала. Веровала сам да ће све бити у реду. У ствари, ништа од тога није у реду. Градом су кружиле разне приче које су утеривале страх у кости. На ТВ-у сам гледала вести о девојкама које су нестале без трага и гласа. У новинама сам читала како су неке од њих упале у канал трговине људима. У школу су долазили полицијски стручњаци који се баве сузбијањем трговине људима и држали нам превентивно едукативна предавања.

Ризикујем! Стварно ризикујем! Ако останем жива, то ће бити сасвим у реду.

Изненада, испред нас се указа светлост која је долазила са наше леве стране. Неко је отворио врата куће и сноп светлости се расипао по плочнику. У светлу се појави мушка фигура.

„Ево нас”, прошапута Сандра.

Што смо биле ближе мушкарцу, дланови су ми се све јаче знојили, а ноге све више дрхтале.

„Mirë se erdhët¹”, обрати нам се кад смо му се сасвим приближиле.

„Faleminderit²”, рече му Сандра и закорачисмо унутра. Мушкарац такође уђе и затвори врата за собом.

Прво је моје чуло слуха реаговало регистровавши музику која ми се није допала. Успела сам да одолим пориву да длановима прекријем уши. Спазивши степенице које су водиле на спрат уз које је управо једна девојка одвела старијег мушкарца држећи га под руку, пренеражено сам одмахнула главом. Сандра ме поведе на другу страну...

Све у мени је врштало да овде не припадам, да сам залутала... У ваздуху се осећао мирис дувана и зноја помешан са мирисом парфема. Пригушена црвенкаста светлост извирила је из неколико лустера који висе са плафона, прекривени црвеном густом тканином. Брзином светлости пребројала сам их... један, два, три, четири, пет. Дуж зида са наше десне стране су сепареи, а насупрот њима у углу, велики шанк. У средини су столови препуни чаша, за којима седе мушкарци. Лица су им изобличена, попут маски истесаних из сирове страсти и алкохола. За једним столом седе две девојке, за другим једна. Само су три стола сло-

¹ Добродошли.

² Хвала.

бодна. Сандра ме води до једног близу шанка. Поздравља оне крај којих пролазимо и шаље пољупце онима који седе за столовима који су удаљени. Они прате њен ход гледајући је очима пуним пожуде. Њихови уздаси одају им блудне мисли. Она то зна и без сумње ужива у томе.

Селе смо за сто крај зида. Погледом сам обухватила целу кафану, па брзо спустила главу.

„Смешкај се”, нареди. „Испрси се, изгледаш као да су ти све лађе потонуле”, рече ми кроз стиснуте зубе.

И јесу, одговорих у себи исправивши леђа и покушавајући да се натерам на смех.

„Е, тако. Сада се само потруди да задржиш тај осмех на лицу, а све остало је мој проблем.”

„Добро”, кажем и запажам како руком даје знак девојци у шанку.

Гледам девојку црне косе ошишане у паж како ставља лед прво у једну, затим у другу чашу, додаје *џин*, па неко друго пиће, не могу да видим шта пише на етикети и на крају ставља по кришку лимуна у обе чаше. Пали цигарету и тада запажам чудно плаву боју њених очију.

„Њене очи...”, шапућем.

„Сочива у боји.” Сандра заколута очима. „То је Ненси. Из Београда је. Овде је дуже од две године.”

„А остале?”, питала сам посматрајући конобарице које су се са тацном у руци кретале међу столова. Непрестано су се смешиле, разговарале, за неким столом дуже, а за неким краће задржавале. Све су радиле са невероватном лакоћом. Изгледало је као да баш ту припадају.

„Ове две конобарице су овде непуну годину.” Руком показује на презгодне и полуголе девојке које се упуштају у разговор са шанкерицом. „У добрим сам односима са све три. Мислим и на Ненси. Остале девојке су у про-

лазу, игноришем их. Потрошна роба. Полако, упозна-
ћеш их.”

„Сви ови мушкарци овде... јесу ли сви они Албанци?“,
глас ми је пукао на последње речи.

„Да. Понекад дође и неко од наших у пратњи неког од
њих, али то се ретко, баш ретко догоди.”

Само што је задовољила моју знатижељу, за столом се
створи црнокос момак у сивој кошуљи и фармеркама, но-
сећи наше *џин-џонике*. Пре него их спусти на сто, изгово-
ри: „Добро вече.”

„Mirëmbërë³”, одврати Сандра. „Тања, ово је Африм.”

Пружила сам му руку, а он је одмах прихвати. Није имао
више од тридесет пет година. Испод густих црних обрва
смешиле су нам се очи боје кестена. Брада стара један дан
чини га је дивље привлачним. Испод правилног носа,
танке усне се извише у осмех.

„Да ли могу да седнем с вама?”, питао је за дозволу.

„Па наравно.”

Африм је сео преко пута Сандре и одмах започео не-
обавезан разговор. Одлично је говорио српски језик. Да
сам га упознала под другим околностима и да нисам знала
његово име, заклела бих се да је Србин. Утонула у сопстве-
не мисли, нисам приметила када је устао и удаљио се од
стола.

„Сада ћеш са Афримом отићи у једну од соба.” Трже ме
Сандрин глас. Немој да бринеш, ја сам све средила. Он је
веома пажљив, прави избор за твоје прво вече. Имала си
среће што је вечерас овде. Сутра иде преко гране.”

„Да, права сам срећница”, нисам одолела да не будем
саркастична.

„Само се опусти”, прошапута.

³ Добро вече.

Африм је стајао са моје десне стране. Нисам га погледала. Укочена, са срцем које је забрундало у грудима седела сам и зурила у чашу пуну прозирне течности из које нисам ни гутљај попила. Додуше, никада у животу нисам окусила ни кап алкохола.

Сандра ме ћушну лактом. „Хајде, иди са Афримом.”

Полако сам устала и натерала ноге да се покрену. Пошла сам за њим оборене главе поштедевши себе љубопитљивих и радозналих погледа осталих мушкараца. Иако се мој поглед није укрстио ни са једним, знала сам да ме гледају. Осећала сам како ми њихове очи пале и жаре леђа. Ипак сам ја први пут овде. Добили су нову играчку.

Када смо изашли у ходник, Африм се окрену, узме ми ледену руку и поведе ме уз степенице, па кроз ходник. Прошли смо поред једних затворених врата, затим поред других, а кад смо стигли до трећих он застаде и окрену се ка мени.

„Изволи”, рече и отвори врата.

Корачала сам опрезно као да се крећем по непријатељској територији. Соба је била осветљена стоном лампом која је стајала на поду у углу. Ролетне спуштене, прозори затворени. Велики кревет припијен уз зид скоро да је покрио целу површину собе. Стала сам и окренула се. Африм је затворио врата и ја сам скрећући поглед са њега приметила биде у углу. Вентилатор се окретао и узалуд трудио да охлади топли и устајао ваздух у тој малој собици.

Пришао ми је с леђа и на раме положио длан. Устукнула сам од тог додире као да ме је опекла ватра.

„Опусти се”, рече.

Ојусџи се, поновила сам у себи Сандрине речи, које је сада изговарао и он. Нечујно сам зацвилела.

Африм ми поново положи длан на раме. Овог пута нисам устукнула, те поче прстима лагано да клизи низ моју

руку. Док су његови прсти клизили по мојој кожи, осећала сам се као да нисам присутна, као да је неко други заробљен у мом телу, а ја стојим са стране, немо посматрам и не могу да помогнем.

Ухвати ме за зглоб руке и поведе до кревета. Сео је и повукао ме за собом. Седећи једно крај другог, ћутала сам и гледала у тачку на поду. У шта је он гледао то нисам знала. Мој профил није могао да види јер ми је коса пала напред и направила непрозирну завесу.

„Знам да си први пут овде. Не бој се, само се опусти.”

„Поново те речи: *ойусти се*. Као да је то могуће. Како? Како да се опустим када сам паралисана страхом, када сам у грчу што сам овде, што ћу свесно урадити нешто *јрљаво*?”, праснула сам, несвесна да све речи гласно изговарам.

„Ако не желиш, ако си се покајала, можемо да изађемо из ове собе и да се правимо као да никада нисмо ни ушли у њу”, неочекивано рече.

„Не!”, вриснула сам, а онда тихо предложила: „Урадимо то. Урадимо оно због чега смо вечерас обоје овде. Завршимо већ једном с тим”, рекла сам и легла на леђа...

Језив страх ми обузе тело. Афримови прсти додирују ми образ, лагано клизе низ врат, преко груди, све до бока. Срце ми брзо куца и одјекује собом. Завлачи руку под моју хаљину. Открива – немам гаћице. Та чињеница распламсава његову жељу.

„Ммммм”, мумла.

Покрива ме својим телом. На стомаку осећам његову ерекцију. Брада ме гребе по образу.

„Опусти се”, дахће ми у врат.

Једном руком ми повлачи ногу у страну и намешта се између мојих бутина. Обузима ме паника и жеља да га од-

бадим са себе и побегнем што даље из тог пакла. Спремам се да то учиним...

Африм нагло продире у мене. Као сечиво, цепа ме изнутра. Оштар бол експлодира у мојој утроби. Мука ми је. Тело парализовано, обливено хладним знојем. Уста су ми сува. Мислим да не дишем. Желим да плачем, да вриштим, да на сав глас проклињем и себе и њега и своју судбину. Желим, али не могу. Ћутим, лежим, чекам да бол какав никад нисам осетила нестане.

Ћути и он. Приметио је. Схватио. Можда је очекивао отпор, али не овакав. Види агонију на мом лицу. Још увек је у мени, али се не креће.

У тишини, дишем кроз бол. Постајем свесна да ми пружа тренутак. Није груб. Није ме ни покушао смирити речима, само је застао, пустио да одлучим.

Бол јењава, полако напушта моју утробу... Сасвим нестаје. Дишем равномерно. Погледом тражим Афримову пажњу. Очи му сјаје у полумраку. Немо му дајем знак да настави.

Склапам очи и стежем зубе, спремна на бол истог интензитета. Спремна сам. Морам да издржим.

Африм се покреће. Полако, али без оклевања. Осећам га у себи.

Ојустии се, само њако можеши безболно йроћи кроз све ово, наређујем себи. Тело слуша наредбу ума. Бол се повлачи, али остаје осећај растезања, пецкања, нелагоде. Отупела сам. Заробљена у времену и простору. Мирим се са судбином. Допуштам му да ради са мном све што жели. Постајем његова играчка...

Изненада нагло стаје и скаче на ноге.

„Устани”, наређује промуклим гласом.

Магловито сам свесна да сам устала.